

سوالات و پاسخنامه تشریحی

درس حقوق مدنی

آزمون قضاوت ویژه شوراهای حل اختلاف - تیرماه ۹۶

قانون مدنی را اینجا بخوانید

اخبار آزمون قضاوت ۹۶ را از اینجا دنبال کنید

- ۳۱- به موجب قرارداد عادی، حمید اتومبیل خود را در رهن و وثیقه بدهی خویش قرار داده و در ضمن آن، به مرتهن اذن می‌دهد مورد وثیقه را به قبض خود درآورد. اگر پیش از وقوع قبض، حمید فوت کند، قرارداد چه وضعیتی دارد؟
- الف) غیرنافذ و منوط به تنفیذ ورثه است.
ب) صحیح است، ولی وقوع قبض منوط به اذن ورثه است.
ج) باطل است.
د) صحیح و نافذ است.

- پاسخ: گزینه «ج» صحیح است.
- رهن اصطلاحاً عقد عینی است و قبض عین مرهونه شرط صحت آن است، با فوت مرتهن پیش از قبض عقد رهن محقق نمی‌شود و باطل است.

- ۳۲- برای تسطیح مزرعه‌ای، قرارداد جعاله منعقد و مبلغ مشخصی به‌عنوان اجرت تعیین می‌شود. پیش از انجام عمل، طرفین مبلغ جعل را با ده تن گندم مصالحه می‌کنند و سپس عامل، همان گندم را به جاعل قرض می‌دهد. صلح و قرض یادشده چه حکمی دارند؟
- الف) هر دو باطل است.
ب) هر دو صحیح است.
ج) توافق مزبور جعاله جدید محسوب، اما قرض باطل است.
د) صلح صحیح و قرض باطل است.

- پاسخ: گزینه «الف» صحیح است.
- طبق ماده ۵۶۷ قانون مدنی عامل وقتی مستحق جعل می شود که متعلق جعله را انجام داده باشد، عامل با وقوع جعله دارای حقی نسبت به جعل هم نمی شود و به عبارتی در جعله عقد سبب ایجاد دین نیست بلکه سبب را به وجود می آورد^۱، بنا بر این عامل دارای چیزی نیست که صلح نسبت به آن واقع شود و تبعاً نمی تواند تصرفات بعدی از جمله قرض نسبت به آن انجام بدهد و در حقیقت هر دو عقد صلح و قرض فاقد موضوع هستند و باطل می باشند.

۳۳- در قرارداد فروش یک قطعه زمین، شرط می شود اگر خریدار هریک از چک های اقساط ثمن را نپردازد، فروشنده با استرداد ثمن پس از فروش مجدد زمین، حق فسخ معامله را خواهد داشت. قرارداد و شرط چه وضعیتی دارند؟

- الف) هر دو صحیح است.
- ب) قرارداد، بیع نیست و شرط صحیح است.
- ج) عقد صحیح اما شرط باطل است.
- د) هر دو باطل است.

- پاسخ: گزینه «ج» صحیح است.
- فروشنده پیش از فسخ قرارداد مالک نیست و نمی تواند زمین را دوباره بفروشد، بنا بر این شرط نامشروع و طبق ماده ۲۳۲ قانون مدنی باطل است، ولی از جهت دیگر عقد بیع صحیحاً واقع شده است و بطلان شرط به آن سرایت نمی کند.

۳۴- اگر طلبکاری حق رجوع خود به یکی از بدهکاران تضامنی را ساقط نماید، اثر حقوقی آن چیست؟

- الف) تعهد قانونی بدهکاران تبدیل به تعهد طبیعی می شود.
- ب) حق رجوع به وی را از دست می دهد، اما دین ساقط نمی شود.
- ج) سبب ابراء همه می شود.
- د) فقط بدهکار مزبور بری الذمه می شود.

- پاسخ: گزینه «ب» صحیح است.

^۱ کاتوزیان ناصر، دوره مقدماتی حقوق مدنی درسهایی از عقود معنی، جلد اول، صفحه ۲۹۰

- در فرض سوال طلبکار فقط حق رجوع خود را ساقط می کند و صرفاً متعهد شده است که برای مطالبه طلب خود به او مراجعه نخواهد کرد، این با بری الذمه کردن متفاوت است، با استفاده از ملاک ماده ۳۲۱ قانون مدنی اگر یکی از بدهکاران را بری الذمه کند همه بدهکاران تضامنی بری الذمه می شوند.

۳۵- درآمد موقوفات متعذرالمصرف و مجهول‌المصرف، به ترتیب در چه محلی به مصرف می‌رسد؟

- الف) در هر دو مورد در تحقیق و تبلیغ و نشر کتب در زمینه معارف اسلامی و عمران موقوفات
ب) در هر دو مورد در اقرب به غرض واقف
ج) اقرب به غرض واقف در محل - در تحقیق و تبلیغ و نشر کتب در زمینه معارف اسلامی و عمران موقوفات
د) در تحقیق و تبلیغ و نشر کتب در زمینه معارف اسلامی و عمران موقوفات - اقرب به غرض واقف در محل

پاسخ: گزینه «ج» صحیح است.

هر چند ماده ۹۱ قانون مدنی مورد مصرف منافع موقوفه در این دو حالت را «بریات عمومی» تعیین کرده است، ولی قانون تشکیلات و اختیارات سازمان حج و اوقاف و امور خیریه مصوب ۱۳۶۳ مقرر فوق را تخصیص زده است، طبق ماده ۸ و تبصره ذیل آن منافع موقوفات متعذرالمصرف و مجهول‌المصرف به ترتیب صرف امور اقرب به غرض واقف در محل و در تحقیق و تبلیغ و نشر کتب در زمینه معارف اسلامی و عمران موقوفات در محل خواهد شد.

۳۶- محسن به علت جنون ادواری، حکم حجرش صادر شده است. اگر او معامله‌ای را انجام دهد، حکم آن چیست؟

- الف) باطل است، مگر اینکه ولی یا قیم او معامله را تنفیذ کند.
ب) باطل است، مگر اینکه افاقه او مسلم باشد.
ج) نافذ است، مگر اینکه معلوم شود معامله در حالت جنون بوده است.
د) به‌طور کلی باطل و بلااثر است، مگر اینکه حکم حجر رفع شود.

• پاسخ: گزینه «ب» صحیح است.

- طبق ماده ۱۲۱۳ قانون مدنی اصل بر حالت جنون مجنون ادواری است و برای صحت معاملات باید وضعیت افاقه او در زمان معامله ثابت شود، اعمال حقوقی مجنون به سبب فقدان اراده انشائی باطل است و قابل تنفیذ هم نیست.

۳۷- آپارتمانی که مساحت آن در سند مالکیت ثبتی ۹۲ مترمربع قید شده است، از قرار هر مترمربع سه میلیون تومان فروخته می‌شود. اگر بعد از تسلیم مبیع معلوم شود که متراژ واقعی آپارتمان ۹۸ مترمربع است، حکم قضیه چیست؟

- الف) زیاده مال بایع است، مگر اینکه طرفین درباره آن تراضی کنند.
- ب) با تودیع بهای مقدار اضافه در صندوق ثبت، زیاده به خریدار تعلق می‌گیرد.
- ج) بایع می‌تواند معامله را فسخ می‌کند.
- د) هر یک از طرفین، حق فسخ معامله را دارند.

- پاسخ: گزینه «ب» صحیح است.
- بر اساس ماده ۱۴۹ که در تاریخ ۱۳۵۱/۱۰/۱۸ به قانون ثبت الحاق گردیده است: «نسبت به ملکی که با مساحت معین مورد معامله قرار گرفته باشد و بعداً معلوم شود اضافه مساحت دارد، ذی‌نفع می‌تواند قیمت اضافی را براساس ارزش مندرج در اولین سند انتقال و سایر هزینه‌های قانونی معامله به صندوق ثبت تودیع و تقاضای اصلاح سند خود را بنماید...»

۳۸- اگر وارث حین‌الفوت متوفی یک عمه ابوینی، یک عموی آبی، یک دایی ابوینی و شوهر باشند، سهم الارث عمه چه مقدار از ترکه است؟

- الف) یک ششم
- ب) هفت دوازدهم
- ج) یک نهم
- د) یک سوم

- پاسخ: گزینه «د» صحیح است.
- طبق بند یک ماده ۸۹۹ قانون مدنی شوهر یک دوم به فرض می‌برد، طبق ماده ۹۳۰ قانون مدنی اعمام و احوال ابوینی حاجب عمومی آبی می‌شوند، طبق ماده ۹۳۵ قانون مدنی تقسیم ارث بین اعمام و احوال به این صورت است که ثلث به احوال و دو ثلث به اعمام می‌رسد، چون از اعمام اینجا فقط یک عمه وجود دارد همه دو ثلث باقیمانده پس از کسر فرض زوج به او می‌رسد، که می‌شود دو ثلث از نصف که برابر یک سوم می‌شود.

۳۹- شخصی دارای زن، دو فرزند بالغ و نیازمند و پدر و مادری پیر و نیازمند است، اما تمکن مالی برای پرداخت نفقه همه را ندارد. اولویت پرداخت نفقه آنان، به ترتیب کدام است؟

- الف) فرزندان، ابویین، زوجه
- ب) ابویین، زوجه، فرزندان
- ج) زوجه، فرزندان، ابویین
- د) زوجه، ابویین، فرزندان

- پاسخ: گزینه «ج» صحیح است.
- طبق مواد ۱۲۰۲ و ۱۲۰۳ قانون مدنی، نفقه زوجه بر سایر افراد واجب النفقه در هر حال مقدم است و همچنین صورت تعدد اقارب واجب النفقه و عدم تمکن منفق برای پرداخت نفقه همه آنان اقارب در خط عمودی نزولی مقدم بر اقارب در خط عمودی صعودی هستند، یعنی فرزندان بر والدین مقدم هستند.

۴۰- احمد یک دستگاه تلویزیون دست دوم به حسین عاریه داده است. اگر وی با تصمیم یکجانبه بخواهد آن را پس بگیرد، کدام یک از اعمال حقوقی زیر، مناسب است؟

- الف) بخشش
- ب) تملیک یکجانبه
- ج) ابراء
- د) اعراض

- پاسخ: گزینه «د» صحیح است.
- بخشش اگر به معنی «هبه» باشد نیاز به قبول دارد و در قالب ایقاع که در فرض سوال مطرح شده است ممکن نیست، تملیک یکجانبه هم با همین ایراد مواجه می شود، ابراء مخصوص حقوق است و چشم پوشی مالک از عین مال در قالب اعراض انجام می شود که ایقاع است.

۴۱- عقد شرکتی در ضمن عقد خارج لازمی واقع می شود. آیا هریک از شرکا می توانند هر وقت بخواهند رجوع کنند؟

- الف) بلی، خواه برای آن مدت تعیین شده باشد یا نه.
- ب) خیر، خواه برای آن مدت تعیین شده باشد یا نه.

- (ج) بلی، اگر برای آن مدت تعیین نشده باشد.
(د) بلی، حتی اگر برای آن مدت معین شده باشد.

- پاسخ: گزینه «ج» صحیح است.
- طبق ماده ۵۸۶ قانون مدنی اگر ضمن عقد لازم برای شرکت مدت معین نشده باشد هر یک از شرکا هر وقت بخواهد می‌تواند رجوع کند.

۴۲- از نظر اصول حقوقی، آیا تقسیم مال مشترک بعد از وقوع، قابل برهم خوردن است؟

- (الف) بلی، اگر ناشی از تراضی باشد.
(ب) بلی، مطلقاً قابل برهم خوردن است.
(ج) بلی، اگر به حکم دادگاه باشد.
(د) خیر، مطلقاً قابل برهم خوردن نیست.

- پاسخ: گزینه «الف» صحیح است.
- ماده ۵۹۹ قانون مدنی در مقام بیان قاعده در مورد لازم بودن تقسیم مال مشترک بعد از وقوع آن است و فقط تراضی شرکا را برای برهم زدن آن به عنوان استثنا بیان می‌کند.

۴۳- جواد یک‌صد قطعه «ایران چک» نزد حسین به امانت می‌گذارد و طرفین تراضی می‌کنند که حسین اختیار رد مثل آن را داشته باشد. در فرض وقوع، توافق اخیر چه حکمی دارد؟

- (الف) باطل است.
(ب) قرض است.
(ج) قرض است، اگر تراضی مذکور به سود حسین باشد، در غیر این صورت ودیعه است.
(د) ودیعه است.

- پاسخ: گزینه «ب» صحیح است.
- این عمل حقوقی ماهیتاً قرض است، در امانت امین متعهد به نگهداری و رد عین مال است، در فرض سوال تراضی بر اذن تصرف حسین در وجوه دریافتی ید او را مالکانه می‌کند و ماهیت قرض هم همین است.

۴۴- زوجه از کدام یک از اموال زوج، ارث می برد؟

- الف) از عین اموال منقول و نیز قیمت عرصه از اموال غیرمنقول
- ب) از عین اموال منقول و نیز قیمت اعیان از اموال غیرمنقول
- ج) از عین اموال منقول و نیز اموال غیرمنقول، اعم از عرصه و اعیان
- د) از عین اموال منقول و نیز قیمت اموال غیرمنقول، اعم از عرصه و اعیان

• پاسخ: گزینه «د» صحیح است.

• طبق ماده ۹۴۶ اصلاحی ۱۳۸۷/۱۱/۶ قانون مدنی سهم الارث زوجه به این ترتیب تعیین می شود.

۴۵- در یک قرارداد اجاره، تعمیر یک دستگاه ژنراتور بر عهده «الف» قرار داده شده است. در ارتباط با تقصیر و مسئولیت

«الف» در خصوص تلف یا نقصان دستگاه مزبور نزد «الف» و نیز تأخیر در تعمیر آن، به ترتیب کدام مورد صحیح است؟

الف) فرض بر تقصیر و مسئولیت - فرض بر عدم تقصیر و مسئولیت

ب) فرض بر عدم تقصیر و مسئولیت - فرض بر عدم تقصیر و مسئولیت

ج) فرض بر تقصیر و مسئولیت - فرض بر تقصیر و مسئولیت

د) فرض بر عدم تقصیر و مسئولیت - فرض بر تقصیر و مسئولیت

• پاسخ: گزینه «د» صحیح است.

• ید مستاجر امانی است و اصولاً اگر تعدی و تفریط نکند مسوول نخواهد بود و طبق ماده ۴۹۳ قانون مدنی ضامن

نیست، ولی تاخیر در تعمیر در حالتی که تعمیر به عهده مستاجر بوده است مصداق تفریط است و در این حالت

مستاجر ضامن تلف یا نقص عین مستاجر خواهد بود.

۴۶- آیا به لحاظ قانونی، زن می تواند شوهر خود را از اشتغال به حرفه یا صنعتی که منافی مصالح خانوادگی است، منع

کند؟

الف) بلی، اگرچه شغل شوهر ذاتاً مشروع باشد.

ب) بلی، اگر شغل شوهر ذاتاً نامشروع باشد.

ج) بلی، اگرچه شغل شوهر ذاتاً مشروع باشد، مگر اینکه در امر معیشت خانواده خانواده اختلال ایجاد شود.

د) بلی، اگر شغل شوهر ذاتاً نامشروع باشد، مگر اینکه در امر معیشت خانواده اختلال ایجاد شود.

- پاسخ: گزینه «ج» صحیح است.
- ماده ۱۸ قانون حمایت خانواده مصوب ۱۳۵۳ مقرر داشته است که: « شوهر میتواند با تایید دادگاه زن خود را از اشتغال به هر شغلی که منافی مصالح خانوادگی یا حیثیت خود یا زن باشد منع کند. زن نیز می‌تواند از دادگاه چنین تقاضایی را بنماید. دادگاه در صورتی که اختلالی در امر معیشت خانواده ایجاد نشود مرد را از اشتغال به شغل مذکور منع می‌کند.» در این ماده منع اشتغال به نامشروع بودن شغل زوج مقید نشده است.

۴۷- بعد از انشای عقد اجاره‌ی خانه‌ای معلوم می‌شود که تعدادی از اتاق‌های آن مرطوب است. از نظر حقوقی مستأجر دارای چه اختیاری است؟

- الف) فقط می‌تواند اجاره را فسخ کند.
- ب) فقط می‌تواند ارش بگیرد.
- ج) می‌تواند فسخ کند، اگر عیب در آغاز مدت اجاره معلوم شود و ارش بگیرد، اگر عیب پس از مدتی معلوم شود.
- د) می‌تواند اجاره را فسخ کند یا از بابت عیب ارش بگیرد.

- پاسخ: گزینه «الف» صحیح است.
- اگر فرض کنیم این عیب موجب صعوبت در انتفاع باشد، طبق مواد ۴۷۹ و ۴۷۸ قانون مدنی مستأجر فقط حق فسخ دارد، اصولاً در اجاره مستأجر در صورت بروز عیب حق مطالبه ارش ندارد.

۴۸- در اجاره‌نامه مغازه‌ای آمده است که شغل مستأجر طلافروشی است. اگر مستأجر آن را به جواهرفروشی اختصاص دهد، رابطه موجر و مستأجر چگونه قابل تحلیل است؟

- الف) اگر منع مستأجر ممکن نباشد، موجر حق فسخ اجاره را دارد.
- ب) موجر حق فسخ اجاره را دارد، ولو منع مستأجر ممکن باشد.
- ج) اگر منع مستأجر ممکن باشد، موجر حق فسخ اجاره را ندارد.
- د) موجر حق فسخ اجاره را ندارد، ولو منع مستأجر ممکن باشد.

- پاسخ: گزینه «د» صحیح است.
- هرچند ظاهر ماده ۴۹۲ این است در صورتی که منع مستاجر از استفاده عین مستاجر در غیر موردی که در اجاره ذکر شده است ممکن نباشد برای موجد اختیار فسخ ایجاد می شود، با این حال این مقرر بیان یکی از چهره های منع مستاجر از تعدی و تفریط در مورد اجاره است^۲ و تخلف مستاجر باید به نحوی باشد که از قصد مشترک منظور اجاره منحرف شده باشد، در فرض مساله تغییر شغل طلافروشی به جواهرفروشی نمی تواند از این نوع تخلف دانسته شود و چه بسا شاغلین در زمینه طلافروشی و جواهرفروشی اساسا قابل تفکیک از یکدیگر نباشند.

۴۹- مضاربه عقدی جایز است،

- (الف) ولو اینکه به وجه ملزومی بر التزام خود برای تجارت در مدت معین تصریح کنند.
- (ب) مگر اینکه به وجه ملزومی بر التزام خود برای تجارت در مدت معین تصریح کنند.
- (ج) اگر برای تجارت، مدت تعیین نشده باشد.
- (د) مگر اینکه برای تجارت مدت تعیین شده باشد.

- پاسخ: گزینه «الف» صحیح است.
- موضوع سوال جای بحث مفصلی دارد، خلاصه اینکه اصولا التزام طرفین عقود جایز به فسخ نکردن آن موجب تغییر ماهیت عقد به لازم نمی شود. ظاهرا طراح سوال به ماده ۵۵۲ قانون مدنی نظر داشته است.

۵۰- عقد جعاله ای قبل از اینکه عمل تجزیه ناپذیر به اتمام برسد، توسط جاعل یا عامل فسخ می شود. روابط طرفین در فرضی که فسخ کننده جاعل یا عامل باشد، چگونه است؟

- (الف) جاعل باید اجرت المثل عمل عامل را بدهد - عامل استحقاق چیزی را ندارد.
- (ب) جاعل باید اجرت المثل عمل عامل را بدهد - عامل استحقاق اجرت المثل دارد.
- (ج) جاعل باید اجرت المسمی عمل عامل را نسبت به عملی که کرده بدهد - عامل استحقاق اجرت المثل دارد.
- (د) جاعل باید اجرت المسمی عمل عامل را به نسبت عملی که کرده بدهد - عامل استحقاق چیزی را ندارد.

• پاسخ: گزینه «الف» صحیح است.

^۲ کاتوزیان ناصر، دوره مقدماتی حقوق مدنی درسهایی از عقود معنی، جلد دوم، صفحه ۱۶۸

سوالات و پاسخنامه درس حقوق مدنی - آزمون فضاوت ویژه شوراهاى حل اختلاف ۶۶

- بر اساس مواد ۵۶۵ و ۵۶۷ قانون مدنی، اصولاً عامل وقتى مستحق جعل مى شود که متعلق جعله را تسلیم کرده باشد.

→ برای عضویت در کانال تلگرام اختبار اینجا کلیک کنید ←

→ برای عضویت در خبررسان تلگرام اختبار اینجا کلیک کنید ←

→ برای عضویت و پیگیری صفحه اینستاگرام اختبار اینجا کلیک کنید ←

→ برای دریافت تازه ترین مطالب، در خبرنامه ایمیلی اختبار عضو شوید ←